

Co z projektami indywidualnymi?

Wiele z projektów, zwłaszcza w obszarze kształcenia, a więc mieszczących się w obszarze interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego, wymaga równoczesnego wspierania wszystkich uczestników systemu. Tymczasem podział na priorytety i działania pozwala na dość ograniczony wybór grupy docelowej. Czy zatem projekty o charakterze przekrojowym, mogące mieć kluczowe znaczenie dla rozwiązywania problemów choćby w systemie edukacji przypadły bezpowrotnie i nie mogą liczyć na dofinansowanie? Na szczęście nie, co nie oznacza, że droga do realizacji takich przedsięwzięć pozbawiona jest zakrętów.

W Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki, stworzono kilka rozwiązań mających zwiększyć elastyczność wykorzystywania środków, co w ramach systemu wydatkowania środków unijnych w Polsce nie było zadaniem prostym. Oprócz projektów innowacyjnych i ponadnarodowych, podczas ostatniego posiedzenia Komitetu Monitorującego PO KL wprowadzono uszczegółowione zasady dotyczące realizacji projektów indywidualnych. Projekty indywidualne, których nie należy mylić z projektami kluczowymi w pozostałych programach operacyjnych, stanowią możliwość realizacji przedsięwzięć o charakterze przekrojowym, nie bez spełnienia naturalnie kilku niezbędnych zasad. Po pierwsze, projekty indywidualne powinny być realizowane w odniesieniu do poszczególnych osi priorytetowych, tak żeby możliwe było przypisanie ich do odpowiedniej puli środków finansowych.

Natychmiast rodzi się pytanie, na czym zatem ma polegać przekrojowość ograniczona do jednego z tematów programu. Na szczęście istnieje możliwość realizacji grupy powiązanych ze sobą projektów indywidualnych, które stanowiąc będą podzielną ze względu na finansowanie, ale jednak całość. Identyfikacja projektu indywidualnego w odniesieniu do grupy projektów jest stosunkowo prosta, z uwagi chociażby na różnorodność grup docelowych, jednak w przypadku projektów mieszczących się w obszarze jednej osi priorytetowej sprawa może okazać się trudniejsza, bowiem nie każdy projekt wychodzący poza typy projektów przewidziane w programie może aspirować do dofinansowania jako projekt indywidualny. Oprócz kompleksowego charakteru, projekty indywidualne powinny mieć znaczenie strategiczne dla danego obszaru, co jest dość szerokim pojęciem, a spełnienie tego kryterium może w dużej mierze zależeć od sprawności językowej autora projektu. Drugim warunkiem jest także istotne przyczynianie się realizacji celów określonych w programie, trzecim komplementarności planowanych działań. Najwięcej wątpliwości budzi jednak ostatnia przesłanka pozwalająca zakwalifikować projekt jako indywidualny - sugerująca, że projekty indywidualne mają zapełniać luki w tych obszarach, w ramach których projekty wybierane w pozostałych procedurach w niewystarczającym stopniu realizują cele PO KL.

Zasada ta budzi niepokój, bo może być wykorzystywana do blokowania realizacji projektów indywidualnych, do czasu gdy nie okaże się, czy jakiś wskaźnik na poziomie programu nie wymaga ratunkowego zastrzyku pieniędzy, co znacznie wyraźniej zostało zapisane we wcześniejszej wersji zasad dokonywania wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Potencjał projektów indywidualnych wydaje się dość duży, a zagadnienie jest o tyle ciekawe, że daje szansę na realizację przedsięwzięć na niespotykaną dotąd skalę. Niewątpliwą korzyścią z realizacji projektów o charakterze przekrojowym jest znaczne obniżenie kosztów administracyjnych w porównaniu do próby realizacji podobnych projektów, w formule osobnego finansowania w ramach poszczególnych priorytetów. Zwłaszcza w formule konkursowej, która przy podzieleniu całości przedsięwzięcia na osobne projekty, nie gwarantuje kompleksowej realizacji wszystkich elementów. Dodatkowo realizacja projektów indywidualnych daje możliwość procesowego monitorowania efektów, w wielu obszarach realizacji równocześnie, a także sprzężenie efektów, przez co zwiększa się siła ich oddziaływania. Projekty indywidualne będą stanowiły zatem raczej duże przedsięwzięcia, z akcentem na „będą”, bowiem żaden z projektów indywidualnych nie jest jeszcze realizowany. Dlaczego procedura ta, mimo że mija już prawie rok od uruchomienia programu, pozostaje martwym zapisem? Jedną z przyczyn jest wprowadzanie modyfikacji do zapisów wytycznych dotyczących zasad wyboru projektów indywidualnych, które to z kolei mogą spowodować kolejne opóźnienia w realizacji. Zanim bowiem projekty indywidualne będą mogły być zgłaszane, grupy robocze pracujące przy Komitecie monitorującym muszą określić listę tematów, w ramach których możliwe będzie przygotowanie tychże projektów. Określenie tematów przewidziane jest na jesień tego roku. Termin ten wydaje się niezbyt odległy, jednak jeśli wziąć pod uwagę fakt, że projekty indywidualne mogą być zgłaszane jedynie przez instytucję zarządzającą lub instytucje pośredniczące sprawa bardziej się komplikuje. Na drodze do szybkiego uruchomienia projektów stoją bowiem terminy przyjmowania budżetów, do których jesienią trudno będzie wprowadzić zapisy o nowych projektach. W praktyce może okazać się, że projekty indywidualne zostaną uruchomione dopiero pod koniec przyszłego lub w kolejnym roku, a to dość odległa perspektywa. Tym gorzej, że istnieje w Polsce wiele zaawansowanych już pomysłów na projekty o kompleksowym charakterze, które czekają na możliwość dofinansowania.

Walka o dofinansowanie takich przedsięwzięć polega nie tylko na przedłużającym się procesie przyjmowania wytycznych w tej sprawie, wyzwaniem jest także konieczność realizacji projektów za pośrednictwem instytucji pośredniczącej, która choć może wskazać beneficjenta odpowiedzialnego za realizację projektu, to jednak wyłącznie do jej inicjatywy należy zgłaszanie do dofinansowania pomysłów na projekt indywidualny, co wielu podmiotom zamyka drogę do realizacji indywidualnych projektów. Pewne zdziwienie

budzi także fakt, że pomysł na projekt indywidualny zgłaszany jest do instytucji zarządzającej na fiszce, której objętość nie może przekroczyć trzech stron maszynopisu. Biorąc pod uwagę fakt, że projekty indywidualne mają mieć charakter strategiczny, kompleksowy i wykorzystywać różnorodne narzędzia, trzeba popisać się nie lada umiejętnościami syntetyzowania, aby działania przekonująco opisać na tak niewielkiej przestrzeni. Niewiele więcej miejsca znajduje się w samym projekcie, gdzie niezmiennie 18 tysięcy znaków ogranicza twórcze pasje projektodawców. Procedury przygotowania oceny projektów indywidualnych nie różnią się bardzo od procedury oceny projektów systemowych. Czy projekty indywidualne mają szansę stać się możliwością do realizacji ciekawych przedsięwzięć wykraczających poza podziały? Na pewno tak, wiele jednak będzie zależało od dobrej woli instytucji pośredniczących i instytucji zarządzającej, które mogą wykorzystać projekty indywidualne jako koło ratunkowe dla obszarów, w których nie są osiągane wymagane wskaźniki lub też mogą postawić na ciekawe i nowatorskie przedsięwzięcia, na które już nie brakuje pomysłów, a jedynie procedur umożliwiających ich sfinansowanie.

Anna Jarmuszkiewicz - anna.jarmuszkiewicz@fundusze-europejskie.pl